

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: Dryaden. Et Eventyr fra Udstillingstiden i Paris 1867. 1868

Citation: Andersen, H. C.: "Dryaden. Et Eventyr fra Udstillingstiden i Paris 1867. 1868", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 69. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hcaeventyr05val-shoot-workid68036.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. V kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Dryaden.

Et Eventyr fra Udstillingstiden i Paris 1867. 1868.

70

Dryaden (*Bibl. 978*) udkom 5.12.1868 og indeholder: 1 Dryaden. Af H. C. Andersen. 2 blank. 3 Dryaden. Et Eventyr fra Udstillingstiden i Paris 1867. Af H. C. Andersen. København. C. A. Reitzels Forlag. 1868. 4 Bianco Lunos Bogtrykkeri ved F. S. Muhle. 5 *nedestående dedikation*. 6 blank. 7-60 text. På foden af s. 60: En fransk og en engelsk Oversættelse ere under Arbeide. Alle ikke-blanke sider er omgivet af en stregramme. Omslag resp. kartonnage tegnet af Pietro Krohn. Text som titelbladet undtagen ordene Af og København.

2. oplag udkom 15.12.1868 og er trykt på stående sats. På titelbladet er efter forf.s navn tilføjet Andet Oplag.

Vennen gennem mange Aar,
Digteren J. M. Thiele.

tilegnet.

71

Vi reise til Udstillingen i *Paris*.

Nu ere vi der! det var en Flugt, en Fart, aldeles uden Trolddom; vi gik med Damp i Fartøi og paa Landevei.

Vor Tid er Eventyrets Tid.

Vi ere midt i *Paris*, i et stort Hotel. Blomster pynte heelt op ad Trappen, bløde Tæpper hen over Trinene.

Vor Stue er hyggelig, Balcondøren staaer aaben ud til en stor Plads. Dernede boer Foraaret, det er kjørt til *Paris*, indtruffet paa samme Tid som vi, det er kommet i Skikkelse af et stort ungt Kastanietræ, med nys udsprungne, fine Blade; hvor er det klædt i Foraars-Deilighed fremfor de andre Træer paa Pladsen! et af disse er aldeles gaaet ud af de levende Træers Tal, og ligger, rykket op med Rod, kastet hen over Jorden. Der, hvor det stod, skal nu det friske Kastanietræ plantes og groe.

----- 72

Endnu har det Plads, høit stillet op, paa den tunge Vogn, der i denne Morgen bragte det til *Paris*, flere Mile borte fra, paa Landet. Der havde det staaet i Aaringer tæt ved en mægtig Eeg, og under den sad tidt den gamle velsignede Præst, der talte og fortalte for de lyttende Børn. Det unge Kastanietræ hørte med derpaa; *Dryaden* inde i det var jo Barn endnu; hun kunde huske tilbage i Tiden, da Træet var saa lille, at det kun ragede lidt op over de høie Græsstraa og Bregner. De vare da saa store de kunde blive, men Træet voxte og tog til hvert Aar, drak Luft og Solskin, fik Dug og Regn og blev, som nødvendigt var, rusket og rystet af de stærke Vinde. Det hører til Opdragelsen.

Dryaden var glad ved sit Liv og sin Leven, ved Solskinnet og Fuglenes Sang, men dog gladest ved Menneskenes Stemme, hun forstod deres Tale ligesaa godt som hun forstod Dyrenes.

Sommerfugle, Guldsmede og Fluere, ja, Alt hvad flyve kunde, af lagde Visit; sladdre gjorde de Allesammen: fortalte om Landsbyen, Viinmarken, Skoven, det gamle Slot med Parken, hvori var Canaler og Damme; dernede i Vandet boede ogsaa levende Væsener, der paa deres Maade kunde flyve fra Sted til Sted under Vandet, Væsener med Kundskab og Tænkning; de sagde ikke Noget, saa kloge vare de.

Og Svalen, der havde dukket ned i Vandet, fortalte om de smukke Guldfiske, om den fede Brasen, de tykke Suder og de gamle, mosgroede Karudser. Svalen gav en meget god Beskrivelse, men man seer dog bedre selv, sagde den; men hvor skulde nogensinde *Dryaden* faae de Væsener at see! hun maatte lade sig nøie med at kunne see ud over det deilige Landskab og fornemme den travle Menneskevirksomhed.

Deiligt var det, men deiligst dog, naar den gamle Præst stod her under Egen og fortalte om *Frankrig*, om Stordaad af Mænd og Qvinder, hvis Navne nævnedes i Beundring gennem alle Tider.

Dryaden hørte om Hyrdepigen *Jeanne d'Arc*, om *Charlotte Corday*, hun hørte om ældgammel Tid, om *Henrik den Fjerdes* og *Napoleon den Førstes* Tid, og heelt op i Nutid om Dygtighed og Storhed; hun hørte Navne, i hvert var en Klang ind i Folkets Hjerter: *Frankrig* er Verdens-Landet, Snillets Jordbund med Frihedens Krater!

* 73

Landsbybørnene hørte andægtigt til, *Dryaden* ikke mindre; hun var Skolebarn med de Andre. Hun saae i de seilende Skyers Skikkelse Billed paa Billed af hvad hun havde hørt fortælle.

Skyhimlen var hendes Billedbog.

Hun følte sig saa lykkelig i det skønne *Frankrig*, men havde dog en Følelse af at Fuglene, at hvert Dyr, der kunde flyve, vare langt mere begunstigede end hun. Selv Fluen kunde see sig om, vidt omkring, langt ud over *Dryadens* Synskreds.

Frankrig var saa udstrakt og herligt, men hun saae kun en lille Plet deraf; verdensvidt strakte Landet sig med Viinmarker, Skove og store Byer, og af alle disse var *Paris* den herligste, den mægtigste. Derhen kunde Fuglene naae, men aldrig hun.

Der var imellem Landsbyens Børn en lille Pige, saa pjaltet, saa fattig, men deilig at see paa; altid sang hun og loe hun, bandt røde Blomster i sit sorte Haar.

»Kom ikke til *Paris*!« sagde den gamle Præst. »Stakkels Barn! kommer Du der, det bliver din Fordærv!«

Og dog gik hun derhen.

Dryaden tænkte tidt paa hende, de havde jo Begge samme Lyst og Længsel efter den store Stad.

Det blev Vaar, Sommer, Høst, Vinter; et Par Aar gik hen.

Dryadens Træ bar sine første Kastanieblomster, Fuglene quiddrede derom i det deilige Solskin. Da kom hen ad Veien en stadselig Vogn med en fornem Dame, selv kjørte hun de letspringende smukke Heste; en pyntet lille Jockey sad bag paa. *Dryaden* kjendte hende igjen, den gamle Præst kjendte hende igjen, rystede med Hovedet og sagde bedrøvet:

»Du kom derind! det blev din Fordærv, stakkels *Mari*!«

»Hun en Stakkel!« tænkte *Dryaden*, »nei, hvilken Forvandling! hun er klædt op til Hertuginde! det blev hun i Fortryllesens Stad. O var jeg dog der i al den Glands og Pragt! den lyser selv op paa Skyerne i Natten, naar jeg seer derhen, hvor jeg veed at Byen findes.«

Ja, derhen, mod den Kant saae *Dryaden* hver Aften, hver Nat. Hun saae den straalende Taage i Synskredsen; hun savnede den i den lyse, maaneklare Nat; hun savnede de seilende Skyer, der viste hende Billeder fra Stad og Historie.

Barnet griber efter sin Billedbog, *Dryaden* greb efter Skyverdenen, hendes Tankebog.

* 74

Den sommervarme, skyfrie Himmel var hende et tomt Blad, og nu i flere Dage havde hun kun seet et saadant.

Det var den varme Sommertid, med solhede Dage uden Luftning; hvert Blad, hver Blomst laae som i en Døs, Menneskene med.

Da løftede sig Skyer, og det i den Kant, hvor i Natten den straalende Taage forkyndte: her er *Paris*.

Skyerne løftede sig, formede sig som et heelt Bjergland, skøde sig frem gennem Luften, ud over det hele Landskab, saa vidt *Dryaden* kunde øine.

Skyerne laae som sortblaae mægtige Klippeblokke Lag paa Lag høit i Luften. Lynstraalerne foer ud, »ogsaa de ere Gud Herrens Tjenere«, havde den gamle Præst sagt. Og der kom et blaanende, blendende Lyn, et Lysblink, som var det Solen selv, der sprængte Klippeblokkene, Lynet slog ned og splintrede til Roden det gamle mægtige Egetræ; dets Krone skiltes, Stammen skiltes, flækket faldt det, som bredte det sig ud for at omfavne Lysets Sendebud.

Ingen Malmkanoner mægte at runge gennem Luft og over Land ved et Kongebarns Fødsel, som Tordendrønet her ved det gamle Egetræes Bortgang. Regnen strømmede ned, den forfriskende Vind luftede, Uveiret var forbi, der blev saa søndagsfestligt. Byens Folk samlede sig om den fældede gamle Eeg; den gamle Præst talte Hæders-Ord, en Maler tegnede Træet selv til blivende Minde.

»Alt farer hen!« sagde *Dryaden*, »farer hen, som Skyen, og kommer aldrig igjen!«

Den gamle Præst kom her ikke meer; Skoletaget var faldet, Lærersiden borte. Børnene, de kom her ikke, men Efteraaret kom her, Vinteren kom her, men ogsaa Foraaret, og i al den vexlende Tid saae *Dryaden* hen mod den Kant hvor hver Aften og Nat, fjernt i Synskredsen, *Paris* lyste som en straalende Taage. Ud fra den fløi Locomotiv ved Locomotiv, det ene Banetog ved det andet, efter det andet, susende, brusende, og det paa alle Tider; ved Aften og Midnat, ved Morgen og hele den lyse Dag kom Togene, og fra hver og ind i hver stimlede det fra alle Verdens Lande med Mennesker; et nyt Verdens-Under havde kaldt dem til *Paris*.

Hvorledes aabenbarede sig dette Under?

*
- 75

»En Konstens og Industriens Pragtblomst«, sagde de, »er skudt frem paa *Marsmarkens* planteløse Sand; en kæmpestor Solsikke, af hvis Blade man kan lære Geographi, Statistik, faae Oldermands Kundskab, løftes op i Konst og Poesi, kjende Landenes Størrelse og Storhed.« - »En Eventyrblomst«, sagde Andre, »en broget Lotusplante, der breder ud over Sandet sine grønne Blade, som Fløielstæpper, skudte frem i det tidlige Forar, Sommertiden skal see den i al dens Pragt, Efteraarets Storme vil veire den hen, der bliver ei Blad eller Rod.«

Udfor »*Militair-Skolen*« strækker sig Krigens Arena i Fredens Tid, Marken uden Græs og Straa, et Stykke Sandsteppe, skaaret ud af Afrikas Ørken, hvor *Fata Morgana* viser sine sælsomme Luftslotte og hængende Haver; paa *Marsmarken* stode de nu prægtigere, mere vidunderlige, thi de vare Virkelighed ved Snillet.

»Nutidens *Aladdins* Slot er reist!« lød det, »Dag for Dag, Time for Time udfolder det meer og meer sin rige Herlighed. Med Marmor og Farver prange de uendelige Haller. Mester »Blodløs« rører her sine Staal- og Jern-Lemmer i Maskinernes store Ring-Sal. Konstværker i Metal, i Steen, i Vævning forkynde det Aandens Liv, der rører sig i Verdens Lande; Billedsale, Blomsterpragt, Alt hvad Aand og Haand kan skabe i Haandværkerens Værksted er her stillet til Skue; selv Oldtids Minder fra gamle Slotte og Tørvemoser have givet Møde.

Det overvældende store, brogede Skue maa gjøres smaat, trænges sammen til et Legetøj, for at kunne gjengives, opfattes og sees i Heelhed.

Marsmarken bar som et stort Julebord et Industriens og Konstens *Aladdins* Slot, og rundt om dette var stillet Nips fra alle Lande: Storheds Nips; hver Nation fik en Erindring om sit Hjem.

Her stod Ægyptens Kongeslot, her Ørkenlandets Karavanserai; Beduinen paa sin Kameel, kommende fra sit Solland, jog forbi; her bredte sig russiske Stalde med ildfulde, prægtige Heste fra Stepperne; det lille straatækkede danske Bondehuus stod med sit Danebrogs Plag nær Gustav Vasas prægtigt i Træ skaarne Huus fra Dalarne; amerikanske Hytter, engelske Collager, franske Pavilloner, Kiosker, Kirker og Theatre laae forunderligt strøede omkring, og mellem alt Dette, det friske grønne

*
- 76

Græssvær, det klare, rindende Vand, blomstrende Buske, sjeldne Træer, Glashuse, hvor man maatte troe sig i de tropiske Skove; hele Rosenhaver, som hentede fra *Damascus*, prangede under Tag; hvilke Farver, hvilken Duft!

Drypsteenshuler, konstigt gjorte, omsluttende ferske og salte Vande, frembød Skuet af Fiskenes Rige; man stod nede paa Havsens Bund mellem Piske og Polyper.

Alt dette, sagde de, bærer og frembyder nu *Marsmarken*, og hen over dette store rigtdækkede Festbord bevæger sig som travle Myresværme den hele Menneskevrimmel, tilfods eller trukket i smaa Vogne, alle Been udholde ikke en saa trættende Vandring.

Herud, fra den tidlige Morgen til den sildige Aften, komme de. Dampskib ved Dampskib, overfyldt af Mennesker, glider ned ad *Seinen*, Vognmængden er ideligt i Tiltagende, Folkeskaren tilfods og tilhest er i Tiltagende, Sporvogne og Omnibusser ere proppede, stoppede og garnerede med Mennesker, alle disse Strømninger bevæge sig mod eet Maal: »*Pariser-Udstillingen!*« Alle Indgangene prange med *Frankrigs* Flag, rundt om Landenes Basar-Bygning vifte alle Nationers Faner; det suser og summer fra Maskinernes Hal, Klokkespil klinge i Melodi ned fra Taarnene, Orgelet spiller derinde i Kirkerne; hæse, snøvlede Sange blande sig deri fra Østerlændernes Cafeer. Det er som et babelsk Rige, et babelsk Tungemaal, et *Verdens Undere*

Tilvisse saaledes var det, saaledes lød Efterretninger derom, hvo hørte det ikke? *Dryaden* vidste Alt, hvad her er sagt om »*det nye Under*« i Byernes By.

»Flyv, I Fugle! flyv hen at see, kom igjen og fortæl!« var *Dryadens* Bøn.

Længselen svulmede til Ønske, blev Livstanke - og da: i den stille, tause Nat, Fuldmaanen skinnede, da fløi ud fra dens Skive, saae *Dryaden*, en Gnist, der faldt, lyste som et Stjerneskid, og foran Træet, hvis Grene

bævede som ved et Stormkast, stod en mægtig, lysende Skikkelse; den talte i Toner saa bløde og stærke som Dommedags-Basunen, der kysser til Liv og kalder til Dom.

»Du skal komme derind i Fortryllesens Stad, Du skal der fæste Rod, fornemme de susende Strømninger, Luften og
*
- 77

Solskinnet der. Men din Levetid vil da forkortes, den Række af Aaringer, som ventede Dig her ude i det Frie, tæres sammen derinde til en ringe Sum af Aar. Stakkels Dryade, det bliver din Fordærv! din Længsel vil voxte, din Higen, dit Forlangende blive stærkere! Træet selv vil være Dig et Fængsel, Du vil forlade dit Hylster, forlade din Natur, flyve ud og blande Dig mellem Menneskene, og da ere dine Aar svundne ind til Døgnfluens halve Levetid, en eneste Nat kun; dit Liv pustes ud, Træets Blade visne og veire hen, komme aldrig igjen.«

Saa klang det, saa sang det, og Lysningen svandt, men ikke *Dryadens* Længsel og Lyst, hun bævede i Forventning, i vild Fornemmelses Feber.

»Jeg kommer derhen til Byernes By!« jublede hun, »Livet begynder, svulmer som Skyen, Ingen veed hvor den farer hen.«

I Daggy, da Maanen blev bleg og Skyerne røde, slog Opfyldelsens Time, Løftets Ord bleve løste.

Der kom Folk med Spade og Stænger; de gravede rundt om Træets Rod, dybt ned, ind under det; der kjørte frem en Vogn, trukket af Heste, Træet med Rødder og den Jordklump, de holdt om, blev løftet, omsvøbt med Sivmaatter, en heel varm Fodpose, og saa blev det sat paa Vognen, bundet fast, det skulde paa Reise, til *Paris*, groe og blive der i *Frankrigs* Storheds Stad, Byernes By.

Kastanietræets Grene og Blade bævede i Bevægelsens første Øieblik, *Dryaden* bævede i Forventningens Vellyst.

»Afsted! afsted!« klang i hvert Pulsslæg. »Afsted! afsted!« klang det i bævende, hensvævende Ord. *Dryaden* glemte at sige Levvel til sin Hjemstavns Egn, til de svaiende Græsstraa og de uskyldige Gaaseurter, der havde seet op til hende som til en stor Dame i Vorherres Urtegaard, en ung Prindsesse, der legede Hyrdinde herude i det Frie.

Kastanietræet var paa Vognen, det nikkede med sine Grene, »lev vel« eller »afsted«, *Dryaden* vidste det ikke, hun tænkte paa, hun drømte om det vidunderlige Nye, og dog saa Kjendte, der skulde rulle op. Intet Barnehjerte i uskyldig Glæde, intet Sandselighedens Blod har mere tankeopfyldt end som hun begyndt Reisen til *Paris*.

»Lev vel!« blev »afsted! afsted!«

Vognhjulene dreiede, det Fjerne blev nær, lagt bagved; Egnen vexlede som Skyerne vexle; nye Viinmarker, Skove, Landsbyer, Villaer og Haver skøde op, kom frem, rullede ud. 78 Kastanietræet bevægede sig fremad, *Dryaden* fremad med det. Locomotiv ved Locomotiv bruste tæt forbi hinanden, krydsede hinanden; Locomotiverne sendte Skyer, der formede Skikkelser, som fortalte om *Paris*, de kom fra, derhen hvor *Dryaden* skulde.

Alt rundt om vidste og maatte jo forstaae, hvorhen hendes Vei gik; hun syntes, at hvert Træ, hun kom forbi, strakte sine Grene ud mod hende og bad: »Tag mig med! tag mig med!« I hvert Træ var jo ogsaa en længselsfyldt Dryade.

Hvilken Vexel! hvilken Flugt! Det var som Husene skøde op af Jorden, flere og flere, tættere og tættere. Skorstenene løftede sig som Blomsterpotter, stillede paa hinanden og Side om Side hen ad Tagene; store Indskrifter med alenlange Bogstaver, malede Skikkelser op ad Væggene fra Grundstykket til Gesimsen skinnede frem.

»Hvor begynder *Paris*, og naar er jeg derinde?« spurgte *Dryaden* sig selv. Menneskevrimlen voxede, Tummel og Travlhed tog til, Vogn fulgte Vogn, Gaaende Bidende, og rundt om Boutik ved Boutik, Musik, Sang, Skrig, Tale.

Dryaden i sit Træ var midt inde i *Paris*.

Den store, tunge Vogn holdt stille paa en lille Plads beplantet med Træer, omgivet af høie Huse, hvor hvert Vindue havde sin Balcon; Folk saae deroppe fra ned paa det unge, friske Kastanietræ, som kom tilkjørende og nu skulde plantes her istedetfor det udgaaede, oprykkede Træ, der laae hen over Jorden. Folk stode stille paa Pladsen og saae med Smil og Fornøjelse paa det Foraarsgrønne; de ældre Træer, endnu kun

i Knop, hilse med susende Grene »velkommen! velkommen!« og Springvandet, der kastede sine Straaler iveiret og lod dem pladske i den brede Kumme, lod Vinden bære Draaber over paa det nys komne Træ, som vilde det byde det en Velkomstdrik.

Dryaden fornåm, at dens Træ løftedes fra Vognen og at det blev stillet paa dets Fremtids Plads. Træets Rødder skjultes i Jorden, frisk Grønsvær blev lagt ovenover; blomstrende Buske og Urtepotter med Blomster bleve som Træet plantede; her blev en heel Haveplet, midt paa Pladsen. Det udgaaede, oprykkede Træ, dræbt herinde af Gasluft, Madluft og hele den planteqvælende Byluft, blev lagt paa Vognen og kjørt bort. Folkestimlen saae derpaa, Børn og Gamle sad paa Bænken i det Grønne og saae op imellem Træets Blade. Og vi, som fortælle derom, stod paa Altanen, saae ned i det unge Foraar ude

* - 79

fra den friske Landluft, og sagde som den gamle Præst vilde have sagt: »Stakkels *Dryade!*«

»Lyksalig er jeg, lyksalig!« sagde *Dryaden*, »og dog, jeg kan ikke ret gribe det, ikke udsige, hvad jeg fornemmer, Alt er som jeg tænkte det! og dog ikke som jeg tænkte det!«

Husene stode saa høie, saa nær paa; Solen skinnede kun ret paa een Væg, og den var beklistet med Opslag og Placater, hvor Folk stode stille og gjorde Trængsel. Vogne jøge forbi, lette og tunge; Omnibusser, disse overfyldte, kjørende Huse, toge Fart, Ridende jøge afsted, Karrer og Lystvogne forlangte samme Ret. Vilde dog, tænkte *Dryaden*, ikke ogsaa snart de høitgroede Huse, der stode saa nær, flytte sig afsted, forandre Skikkelse som Himlens Skyer kunne, glide tilside, at hun kunde see ind i *Paris*, ud over den. Notre-Dame maatte vise sig, Vendome-Søilen og Underværket, det, som havde kaldt og kaldte de mange Fremmede herhid.

Husene rørte sig ikke af Stedet.

Det var Dag endnu da Lygterne tændtes, Gasstraalerne lyste ud fra Boutikerne, lyste op imellem Træets Grene; det var som et Sommersolskin. Stjernerne oven over kom frem, de samme, *Dryaden* havde seet i sin Hjemstavn; hun troede at fornemme en Luftning derfra, saa reen og mild. Hun følte sig løftet, styrket, fornåm en Seekraft heelt ud igjennem hvert af Træets Blade, Fornemmelse i Røddernes yderste Spidse. Hun følte sig i den levende Menneske-Verden, seet paa af milde Øine; rundt om var Tummel og Toner, Farver og Lys.

Fra Sidegaden klang blæsende Instrumenter og Lirekassers dandsevækkende Melodier. Ja, til Dands, til Dands! til Glæde og Livsnyden lød det.

Det var en Musik, saa Mennesker, Heste, Vogne, Træer og Huse maatte dandse derved om de kunde dandse. Der løftede sig en Beruselses Glæde i *Dryadens* Bryst.

»Hvor livsaligt og deiligt!« jublede hun. »Jeg er i *Paris!*«

Den Dag som kom, den Nat som fulgte, og atter det næste Døgn frembød samme Skue, samme Færdsel, samme Liv, vexlende og dog altid det Samme.

»Nu kjender jeg hvert Træ, hver Blomst herinde paa Pladsen! jeg kjender hvert Huus, Balcon og Boutik her hvor jeg er stillet i den lille indknebne Krog, der skjuler for mig den

* - 80

mægtige store Stad. Hvor er Triumphbuerne, Boulevarderne og Verdens-Underværket? Intet af alt Dette seer jeg? stænget som i et Buur staaer jeg mellem de høie Huse, som jeg nu kan udenad med deres Indskrifter, Placater, Skilte, alt det Oversmørelses Mundgodt som ikke smager mig meer. Hvor er dog alt Det, jeg hørte om, veed om, længtes efter og hvorfor jeg vilde hertil? Hvad har jeg grebet, vundet, fundet! jeg længes som før, jeg fornemmer et Liv, jeg maa gribe og leve i! jeg maa i de Levendes Bække! tumble mig der, flyve som Fuglene, see og fornemme, blive heelt Menneske, gribe et halvt Livsdøgn for Aaringers Leven i Hverdags Træthed og Kjedsommelighed, hvor jeg sygner, synker, falder som Engens Taage og forsvinder. Skinne vil jeg som Skyen, skinne i Livsens Sol, see ud over det Hele som Skyen, fare hen som den, Ingen veed hvorhen!«

Det var *Dryadens* Suk, det løftede sig i Bøn:

»Tag mine Leveaar, giv mig Halvparten af Døgnfluens Liv! løs mig af mit Fængsel, giv mig Menneskeliv, Menneskelykke en kort Stund, kun denne eneste Nat om det saa maa være, og straf mig saa kun for mit dristige Livsmod, min Livsens Længsel! slet mig ud, lad mit Hylster, det friske unge Træ da visne, fældes, blive Aske, veire hen i Vinden!«

Det susede i Træets Grene, der kom en kildrende Fornemmelse, en Skjælven i hvert Blad, som rislede en

Ild igjennem det eller ud derfra, der gik et Stormkast gennem Træets Krone, og midt i denne løftede sig en Qvindeskikkelse, *Dryaden* selv. I samme Nu sad hun under de gasbestraalede, bladfulde Grene, ung og deilig, som stakkels *Mari*, til hvem der blev sagt: »den store Stad bliver din Fordærv!«

Dryaden sad ved Træets Fod, ved sin Huusdør, den hun havde lukket og bortkastet Nøglen til. Saa ung, saa deilig! Stjernerne saae hende, Stjernerne blinkede, Gaslamperne saae hende, straaledede, vinkede! hvor var hun slank og dog saa fast, et Barn og dog fuldvoxen Jomfru. Hendes Klædning var silkefiin, grøn som de udfoldede friske Blade i Træets Krone; i hendes nødbrunne Haar hang en halvudsprungen Kastanieblomst; Foraarets Gudinde lignede hun.

Kun eet kort Minut sad hun ubevægelig stille, saa sprang hun op, og med en Flugt som Gazellens foer hun fra Stedet, var om Hjørnet; hun løb, hun sprang, som Blinket fra et Speil, der bæres i Solskinnet, Blinket der ved hver Bevægelse kastes snart her, snart der; og havde man seet nøie til og kunnet see 81 hvad der var at see, hvor vidunderligt; paa hvert Sted hvor hun dvælede et Øieblik, forvandlede hendes Klædning, hendes Skikkelse, efter det Steds Egenhed, det Huus, hvis Lampe belyste hende.

Hun naaede Boulevarden; her strømmede et Lyshav fra Gasflammer i Lanterner, Boutiker og Cafeer. Her stode i Række Træer, unge og slanke, hver gjemte sin *Dryade* for Straalerne af det konstige Sollys. Det hele uendeligt lange Fortog var som en eneste stor Selskabssal; her stode dækkede Borde med alle Slags Forfriskninger, Champagne, Chartreuse, ned til Kaffe og Øl. Her var Udstilling af Blomster, af Billeder, Statuer, Bøger og brogede Stoffer.

Fra Stimlen under de høie Huse saae hun ud over den skrækindjagende Strøm midt udenfor Træernes Bække; der bølgede en Flod af rullende Vogne, Cabrioletter, Karreeter, Omnibusser, Droschker, ridende Herrer og opmarscherende Regimenter. Det gjaldt Liv og Lemmer at krydse over til den modsatte Bred. Nu lyste Blaalys, nu var Gaslyset det Raadende, pludselig steg en Raket, hvorfra, hvorhen?

Tilvisse, det var Verdensbyens store Landevei!

Her klang italienske bløde Melodier, der spanske Sange, ledsagede af Castagnetternes Slag, men stærkest, overbrusende det Hele, lød Minutets Spilledaase-Melodier, den kildrende Can-can-Musik, som *Orpheus* ikke kjendte og som aldrig var hørt af *den skjønne Helene*, selv Hjulbøren maatte dandse paa sit ene Hjul, om den mægtede at dandse. *Dryaden* dandsede, svævede, fløi, vexlende i Farver som Colibrien i Sollys, hvert Huus og dets Verden derinde gav Reflexen.

Som den straalende Lotusblomst, reven løs fra sin Rod, føres af Strømmen og paa dens Hvirvler, drev hun afsted, og hvor hun standsede, var hun atter en ny Skikkelse, derfor mægtede Ingen at følge, gjenkjende og beskue hende.

Som Skybilleder fløi Alt hende forbi, Ansigt ved Ansigt, men ikke et eneste kjendte hun, ikke saae hun en Skikkelse fra sin Hjemstavn. Der lyste i hendes Tanke to straalende Øine: hun tænkte paa *Mari*, stakkels *Mari*! det pjaltede, glade Barn med den røde Blomst i det sorte Haar. Hun var jo i Verdens-Byen, rig, straalende, som da hun kjørte forbi Præstens Huus, *Dryadens* Træ og den gamle Eeg.

Her var hun tilvisse i den døvende Larm, maaskee nys steget

*
- 82

ud af den tøvende pragtfulde Karm; prægtige Vogne holdt her med galonerede Kudske og silkestrømpede Tjenere. Herskabet, som steg ud, vare alle Qvinder, rigt klædte Damer. De gik gennem de aabne Gitterporte op ad den høie, brede Trappe, der førte til en Bygning med marmorhvide Søiler. Var dette maaskee »Verdens-Underværket«. Der var vist *Mari*!

»*Sancta Maria!*« sang de derinde, Røgelsesduft bølgede frem under de høie, malede og forgyldte Buer, hvor Halvmørke hvilede.

Det var *Magdalenekirken*.

Sortklædte, i de kosteligste Stoffer, syede efter sidste og høieste Mode, skred her hen over det blanke Gulv den fornemme qvindelige Verden. Vaabenet stod i Sølvspænderne paa den i Fløiel indbundne Bønnebog og paa det stærkt parfumerede fine Lommetørklæde med de kostbare Brüsseler Kniplinger. Nogle af Qvinderne knælede i stille Bøn foran Altrene, Andre søgte Skriftestolene.

Dryaden følte en Uro, en Angest, som var hun traadt ind et Sted, hun ikke turde betræde. Her var Taushedens Hjem, Hemmelighedernes Storhal; Alt blev hvisket og lydløst betroet.

Dryaden saae sig selv formummet i Silke og Slør, lignende i Skikkelse de andre Rigdoms- og Høibyrds-

Qvinder; mon hver af dem var et Længselens Barn som hun?

Der lød et Suk, saa smerteligt dybt; kom det fra Skriftestolens Krog eller fra *Dryadens* Bryst? Hun drog Sløret tættere om sig. Hun aandede Kirkerøgelse og ikke den friske Luft. Her var ikke Stedet for hendes Længsel.

Afsted! afsted, i Flugt uden Hvile! Døgnfluen har ikke Hvile, dens Flyven er Liv.

Hun var igjen derude under straalende Gascandelabrer ved pragtfulde Vandspring. »Alle Vandstrømmene mægte dog ikke af skylle det uskyldige Blod, som her er udgydt.«

De Ord bleve sagt.

Her stod fremmede Folk, de talte høit og levende, som Ingen vovede det i Hemmelighedernes store Høisal, hvorfra *Dryaden* kom.

En stor Steenplade blev dreiet, løftet; hun forstod det ikke;

hun saae den aabne Nedgang til Jorddybet; der stege de ned

*
- 83

fra den stjerneklare Luft, fra de solstraalende Gasflammer, fra alt det levende Liv.

»Jeg har Angest for det!« sagde en af Qvinderne, her stod; »jeg tør ikke stige ned! bryder mig heller ikke om at see den Herlighed der! bliv hos mig!«

»Og reise hjem,« sagde Manden, »tage fra *Paris* uden at have seet det Mærkeligste, det egenlige Nutids Underværk, blevet til ved en eneste Mands Kløgt og Villie!«

»Jeg gaaer ikke derned,« var Svaret.

»Nutids Underværk,« blev der sagt. *Dryaden* hørte det, forstod det; Maalet for hendes største Længsel var naaet, og her var Indgangen, ned i Dybet, under *Paris*; det havde hun ikke tænkt sig, men nu hørte hun det, saae de Fremmede stige ned, og hun fulgte med.

Trappen var af støbt Jern, skrueformet, bred og beqvem. Een Lampe lyste dernede og dybere atter een.

De stode i en Labyrinth af uendelig lange krydsende Haller og Buegange: alle Parises Gader og Stræder vare her at see, som i et mat Speilbilled, Navnene vare at læse, hvert Huus ovenover havde her sit Nummer, sin Bod, der skød ned under de folketomme, macadamiserede Fortoge, som klemmede sig om en bred Canal med et fremad væltende Dynd. Høiere førtes hen ad Buer det friske, rindende Vand, og øverst hang, som et Net, Gasrør, Telegraphtraade. Lamper lyste i Afstand, som Gjenskins Billeder fra Verdensbyen derovenover. Af og til hørtes en buldrende Rumlen deroppe, det var tunge Vogne, som kørte over Nedgangs-Broerne.

Hvor var *Dryaden*?

Du har hørt om Katakomberne, de ere kun forsvindende Strøg i denne nye underjordiske Verden, Nutids-Underet: *Kloakerne* under *Paris*. Her stod *Dryaden* og ikke ude i Verdensudstillingen paa *Marsmarken*.

Udraab af Forundring, Beundring og Erkjendelse hørte hun.

»Hernede fra,« blev der sagt, »groer nu Sundhed og Leveaar op til Tusinder og Tusinder deroppe! vor Tid er Fremskridtets Tid med al dens Velsignelse.«

Det var Menneskers Mening, Menneskers Tale, men ikke de Skabningers, som byggede, boede og vare fødte her, Rotterne; de pebe fra Revnen i et Stykke gammelt Muur, saa lydeligt, tydeligt og forstaaeligt for *Dryaden*.

*
- 84

En stor gammel Han-Rotte, med afbidt Hale, peb gennemtrængelig sin Fornemmelse, Beklemmelse og eneste rigtige Mening, og Familien gav den Medhold i hvert et Ord.

»Mig qualmer det Miau, det Menneske-Miau, den Uvidenhedens Tale! Jo nu er her deiligt, med Gas og Petroleum! jeg æder ikke det Slags. Her er blevet saa fiint og saa lyst, at man sidder og skammer sig over sig selv og veed ikke hvorfor man skammer sig. Gid at vi levede i Tællelysenes Tid! den ligger da ikke saa langt tilbage! Det var en romantisk Tid, som man kalder det.«

»Hvad er det Du fortæller!« spurgte *Dryaden*. »Jeg saae Dig ikke før. Hvad taler Du om?«

»De deilige gamle Dage!« sagde * *Rotten*, »Oldefader- og Oldemoder-Rottes yndelige Tid! i den var det en Storsag at komme herved. Det var en Rotterede anderledes end hele *Paris*! Pestmoder boede herved; hun dræbte Mennesker, men aldrig Rotter. Røvere og Smuglere trak frit deres Veir herved. Her var Tilflugtssted for de interessanteste Personligheder, som nu kun sees paa Melodram-Theatrene oven over. Romantikens Tid er forbi ogsaa i vor Rotterede; vi har faaet frisk Luft herved og Petroleum.«

Saaledes peb *Rotten*! peb ad den nye Tid, til Ære for den gamle med Pestmoder.

Der holdt en Vogn, et Slags aaben Omnibus, med smaa raske Heste for; Selskabet satte sig op, foer afsted ad Boulevard Sebastopol, den under Jorden, lige oven over strakte sig den kjendte menneskefyldte oppe i *Paris*.

Vognen forsvandt i Halvmørket, *Dryaden* forsvandt, løftet op i Gasflammernes Lysning i det friske Frie; der, og ikke nede i de krydsende Hvælvinger og deres dæmpede Luft, kunde Underet findes, Verdens-Underet, det, hun søgte i sin korte Levenat; det maatte straaale stærkere end alle Gasflammerne heroppe, stærkere end Maanen, som nu gled frem.

Ja, tilvisse! og hun saae det hist henne, det straaledede foran hende, det blinkede, vinkede, som Venusstjernen paa Himlen.

Hun saae en Straaleport aaben ind til en lille Have, fyldt med Lys og Dandsemelodier. Gasblus skinnede der som Rabat

* 85

om smaa stille Søer og Damme, hvor Vandplanter, konstigtgjorte, klippede af Blikplader, bøiede og maledede, prangede i al den Lysning og kastede alenhøit Vandstraalen ud af deres Bæger. Skjønne Grædepile, virkelige Foraarets Grædepile sænkede deres friske Grene som et grønt gjennemsigtigt og dog skjulende Slør. Her mellem Buskene brændte et Baal, dets røde Skin lyste hen over smaa halvdunkle, tause Løvhytter, gjennembrusede af Toner, en Musik, kildrende i Øret, daerende, lokkende, jagende Blodet gennem Menneskenes Lemmer.

Unge Qvinder saae hun, smukke, festklædte, med Troskyldighedens Smil, Ungdommens lette, leende Sind, en »*Mari*«, med Rose i Haaret, men uden Vogn og Jockey. Hvor bølgede de om, hvor svang de sig i vilde Dandse! hvad var op, hvad var ned? Som bidt af Tarantelen sprang de, loe de, smilede de, lyksaligt glade til at omfavne hele Verden.

Dryaden følte sig reven med i Dandsen. Om hendes lille, fine Fod sluttede sig Silkestøvlen, kastaniebruun som Baandet, der fra hendes Haar flagrede ned over den ubedækkede Skulder. Den silkegrønne Kjole bølgede i store Folder, men skjulte ikke det smukt formede Been med den nydelige Pod, der syntes at ville skrive Trylle-Cirkel i Luften foran den dandsende Ungersvends Hoved.

Var hun i *Armidas* Tryllehave? Hvad kaldtes Stedet?

Navnet lyste udenfor i Gasflammer:

»*Mabile*«.

Toner og Haandklap, Raketter og rislende Vande knaldede med Champagnen herinde, Dandsen var bacchantisk vild, og over det Hele seilede Maanen, lidt skjev i Ansigtet vel. Himlen var uden Skyer, klar og reen, man troede at see ind i Himlen fra *Mabile*.

En fortærende kildrende Livslyst gjennembævede *Dryaden*, det var som en Opiums-Ruus.

Hendes Øine talte, Læberne talte, men Ordene hørtes ikke for Klangene af Fløiter og Violiner. Hendes Dandser hviskede hende Ord i Øret, de bølgede i Tact af Cancanen; hun forstod dem ikke, vi forstaae dem ikke. Han strakte sine Arme ud mod hende, om hende, og omslyngede kun den gjennemsigtige, gasfyldte Luft.

Dryaden blev baaren af Luftstrømmen, som Vinden bærer et

* 86

Rosenblad. I Høiden foran sig saae hun en Flamme, et blinkende Blus, høit paa et Taarn. Fyret skinnede fra hendes Længsels Maal, skinnede fra det røde Fyrtaarn paa *Marsmarkens* »*Fata Morgana*«, derhen blev hun baaren af Foraars-Vinden. Taarnet omkredsede hun; Arbejderne troede, det var en Sommerfugl de saae dale ned, for at døe i sin altfor tidlige Ankomst.

Maanen lyste, Gasblus og Lanterner lyste i de store Haller og i de omstrøede »Alverdens Bygninger«, lyste hen over de Grønsværs Høider og de ved Menneskekløgt lavede Klippestykker, hvor Vandfald styrtede ved »Mester *Blodløs'*« Kraft. Havdybets Huler og Ferskvandets Dybder, Piskenes Rige aabnede sig her, man var paa Bunden i det dybe Kjær, man var nede i Havet, i Glas-Dykkerklokke. Vandet trykkede mod de tykke Glasvægge uden om og oven over. Polyperne, favnelange, smidige, aalebugtende, bævende, levende Tarme, Arme, grebe fat, løftede sig, groede fast til Havbunden.

En stor Flynder laae betænksom næved, bredte sig forresten magelig, behagelig; Krabben kravlede som en uhyre Edderkop hen over den, mens Reierne svang sig med en Flugt, en Hast, som vare de Havets Møl og Sommerfugle.

I det ferske Vand voxte Aakander, Siv og Brudelys. Guldfiskene havde stillet sig i Geled som røde Køer paa Marken, alle med Hovederne i samme Retning for at faae Strømmen ind i Gabet. Tykke, fede Suder gloede med dumme Øine mod Glasvæggene; de vidste, at de vare paa Pariser-Udstillingen; de vidste, at de i Tønder, fyldte med Vand, havde gjort den temmelig besværlige Reise herhen, vare paa Jernbanen blevne landsyge, som Menneskene blive søsyge paa Havet. De vare komne for at see Udstillingen, og saae den fra deres egen Ferskvands- eller Saltvands-*Loge, saae Menneskevrimlen, der bevægede sig forbi fra Morgen til Aften. Alle Verdens Lande havde sendt og udstillet deres Mennesker, for at de gamle Suder og Brasener, de vevre Aborrrer og mosgroede Karper skulle see disse Skabninger og give deres Menings-Betænkning over det Slags.

»Det er et Skældyr!« sagde en muddret lille Skalle. »De skifte Skæl to, tre Gange om Dagen, og give Mundlyd, Tale kaldes det. Vi skifte ikke, og gjøre os forstaaelige paa en lettere Maade: Bevægelse i Mundvigerne og Gloen med Øinene! Vi have Meget forud for Menneskene!«

*
– 87

»Svømme have de dog lært,« sagde en lille Ferskvandsfisk; »jeg er fra den store Indsø; der gaae i den hede Tid Menneskene i Vandet, men først lægge de Skællene, saa svømme de. Frøerne have lært dem det, Bagbeens Stød og Forbeens Roening, de holde det ikke længe ud. De ville ligne os, men det naaes ikke! Stakkels Menneske!«

Og Fiskene gloede; de troede, at hele Menneskevrimlen, de havde seet i det stærke Dagslys, bevægede sig her endnu; ja, de vare forvissede om at see endnu de samme Skikkelser, af hvem de saa at sige først vare slaaede paa Opfattelses-Nerverne.

En lille Aborre, med smukt tigret Skind og misundelsesværdig Rundryg, forsikkrede, at »Menneskemudderet« var der endnu, han saae det.

»Jeg seer det ogsaa, seer det saa tydeligt!« sagde en guulsotgylden Suder, »jeg seer tydeligt den smukke velskabte Menneskeskikkelse, »høibenet Frue«, eller hvad det nu var, de kaldte hende, hun havde vor Mundvig og Gloe-Øine, to Balloner bagpaa og nedslaaet Paraply fortil, stort Andemads-Paahæng, Dingel og Dangel. Hun skulde lægge det Hele af, gaae som vi, efter Skabelsens Givelse, og hun vilde see ud som en hæderlig Suder, saavidt Menneskene kunne det.«

»Hvor blev han af, han i Snøren, Han-Mennesket, de trak?«

»Han kjørte i Stolevogn, sad med Papir, Blæk og Pen, skrev Alting op, skrev Alting ned. Hvad betød han? de kaldte ham Skribent!«

»Han kjører der endnu!« sagde en mosgroet jomfruelig Karudse med Verdens Prøvelse i Qværken, saa at hun var hæs deraf; hun havde engang slugt en Fiskekrog og svømmede endnu taalmodig om med den i Halsen.

»Skribent,« sagde hun, »det er fiskeligt, forstaaeligt talt, et Slags Blæksprutte mellem Menneskene.«

Saa talte Fiskene paa deres Maade. Men midt i den konstreiste, vandbærende Grotte løde Hammerslag og Sang af Arbeidsfolkene, de maatte tage Natten med for at Alt snart kunde være fuldført. De sang i *Dryadens Sommernats-Drøm*, selv stod hun herinde for igjen at flyve og forsvinde.

»Det er Guldfiskene!« sagde hun og nikkede til dem. »Saa fik jeg Eder dog at see! ja, jeg kjender Eder! Jeg har kjendt

*
– 88

Eder længe! Svalen har fortalt mig om Eder i vor Hjemstavns Egn. Hvor ere I smukke, skinnende, yndige! jeg kunde kysse Eder Hver og Een! jeg kjender ogsaa de Andre! det er vist den fede Karudse, denne der den lækre Brasen og her de gamle mosgroede Karper! Jeg kjender Eder! I kjende ikke mig.«

Fiskene gloede, forstode ikke et eneste Ord, de saae ud i det dæmrende Lys.

Dryaden var der ikke mere, hun stod i det Frie, hvor Verdens-»Underblomsten« gav sin Duft fra de forskellige Lande, fra Rugbrøds-Landet, Klipfisk-Kysten, Ruslæderets Rige, Eau de Colognens Flodbred og Rosenoliens Østerland.

Naar efter en Balnat vi halv vaagne kjøre hjem, klinger endnu tydeligt gennem vort Øre Melodierne, vi hørte, vi kunne syngede dem hver og een. Og som i den Dræbtes Øie det sidste Blik af hvad Øiet saae, endnu photographisk bliver der en Tid, saaledes var endnu her i Natten Dagslivets Tummel og Skin, det var ikke hensuset, ikke slukket; *Dryaden* fornå det, og vidste: saaledes bruser det fort, den Dag i Morgen.

Dryaden stod mellem de duftende Roser, troede at kjende dem fra sin Hjemstavns Egn. Roser fra Slotsparken og fra Præstens Have. Ogsaa den røde Granatblomst saae hun her; en saadan havde *Mari* baaret i sit kulsorte Haar.

Minder fra Barndoms-Hjemmet ude paa Landet blinkede ind i hendes Tanker, Skuet rundt om drak hun ind med Øinenes Begjer, medens Feber-Uro fyldte hende, førte hende gennem de vidunderlige Sale.

Hun følte sig træet og denne Træthed tog til. Hun havde en Trang efter at udhvile sig paa de bløde, udbredte, østerlandske Hynder og Tæpper herinde, eller helde sig med Grædepilen ned mod det klare Vand og dukke sig deri.

Men Døgnfluen har ikke Hvile. Døgnet var om Minuter tilende.

Hendes Tanker skjælvede, hendes Lemmer skjælvede, hun segnede ned i Græsset ved det rislende Vand.

*
- 89

»Du springer fra Jorden med varigt Liv!« sagde hun, »lædsk min Tunge, giv mig Vederqvægelse!«

»Jeg er ikke det levende Væld!« svarede Vandet. »Jeg springer ved Maskine.«

»Giv mig af din Friskhed, du grønne Græs,« bad *Dryaden*. »Giv mig en af de duftende Blomster!«

»Vi døe naar vi rives løs!« svarede Straa og Blomster.

»Kys mig, du friske Luftstrøm! Kun et eneste Livs-Kys!«

»Snart kysser Solen Skyerne røde!« sagde Vinden, »og da er Du blandt de Døde, faret hen, som al Herligheden her farer hen før Aaret er omme, og jeg kan igjen lege med det lette, løse Sand paa Pladsen her, blæse Støv hen over Jorden, Støv i Luften, Støv! Alt kun Støv!«

Dryaden følte en Angest, som Qvinden, der i Badet har overskaaret Pulsaaren og forbløder, men i sin Forbløden Ønsker endnu at leve. Hun løftede sig, kom nogle Skridt frem og segnede igjen ned foran en lille Kirke. Porten stod aaben, Lys brændte paa Alteret, Orgelet klang.

Hvilken Musik! saadanne Toner havde *Dryaden* aldrig hørt, og dog syntes hun i dem at høre kjendte Stemmer. De kom fra Hjertedybet af den hele Skabning. Hun troede at fornemme det gamle Egetræes Susen, hun troede at høre den gamle Præst tale om Stordaad, om berømmelige Navne, om hvad Guds Skabning kunde mægte at give i Gave en kommende Tid, maatte give den, for selv derved at vinde blivende Liv.

Orgelets Toner svulmede og klang, talte i Sang:

»Din Længsel og Lyst rev Dig op med Rod fra din gudgivne Plads. Det blev din Fordærv, stakkels *Dryade!*«

Orgeltoner, bløde, blide, klang som i Graad, døde hen som i Graad.

Paa Himlen skinnede Skyerne røde. Vinden susede og sang: »Farer hen, I Døde, nu staaer Solen op!«

Den første Straale faldt paa *Dryaden*. Hendes Skikkelse skinnede vaxlende i Farver, som Sæbeboblen, idet den brister, forsvinder og bliver en Draabe, en Taare, der falder til Jorden og forsvinder.

Stakkels *Dryade!* en Dugdraabe, kun en Taare, rundet, forsvundet!

Solen skinnede over *Marsmarkens* »Fata-Morgana«, skinnede over det store *Paris*, over den lille Plads med Træer og det pladskende Springvand, mellem de høje Huse, hvor Kastanietræet stod, men med bøiede Grene, visne Blade, Træet, som 90 endnu igaar løftede sig saa livsfriskt som Foraaret selv. Nu var det gaaet ud, sagde man, *Dryaden* var gaaet ud, faret hen som Skyen, Ingen veed hvorhen.

Der laae paa Jorden en henvisnet, knækket Kastanieblomst, Kirkens Vievand mægtede ikke at kalde den tillive. Menneskefod traadte den snart i Gruset.

Det er Altsammen skeet og oplevet.

Vi saae det selv, i Udstillings-Tiden i *Paris* 1867, i vor Tid, i *Eventyrets store vidunderlige Tid*.

*
—